

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА ТРАКТОРІВ ТА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ МАШИН, ЕКС-
ПЛУАТАЦІЇ І ТЕХНІЧНОГО СЕРВІСУ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Перший проректор

Бабенко Д.В.

«__» _____ 2021 р.

Гарант освітньої програми

«__» _____ 2021 р.

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Теорія прийняття рішень в умовах екологічних і економічних обмежень»

Галузь знань	01 «Освіта»
Спеціальність	015 «Професійна освіта (Технологія виробництва і переробки продуктів сільського господарства)»
Освітньо-професійна програма	«Професійна освіта»
Освітній ступінь	другий (магістерський) рівень
Семестр	11 семестр
Форма здобуття освіти	денна та заочна форма
Викладач	Гавриш Вілерій Іванович доктор екон. наук, професор havryshvi@mnaeu.edu.ua

Розглянуто на засіданні вченої ради інженерно-енергетичного факультету
(протокол № 10 від «08» червня 2021 року).

Голова вченої ради, доцент

К.М. Горбунова

Розглянуто на засіданні кафедри тракторів та сільськогосподарських машин, експлуатації і технічного сервісу

(протокол № 11 від «26» травня 2021 року).

Завідувач кафедри, професор

В.І. Гавриш

Схвалено науково-методичною комісією інженерно-енергетичного факультету
(протокол № 10 від «08» червня 2021 року).

Голова науково-методичної комісії, доцент

О.А. Горбенко

Миколаїв 2021

1. Призначення навчальної дисципліни

Теорія прийняття рішень в умовах економічних та екологічних обмежень – це комплексний навчальний курс, який синтезує знання багатьох прикладних і теоретичних дисциплін технічного, технологічного та економічного циклів. Дана навчальна дисципліна спрямована на формування в майбутніх фахівців навичок щодо інновацій як економічних та як загальнонаукових категорій та сутності інноваційного процесу; принципів та особливостей формування системи управління інженерною системою як інноваційним процесом у виробничій сфері; підходів щодо поняття ефекту та ефективності, оптимальності; методів оцінки ефективності інженерних систем.

2. Мета навчальної дисципліни

Метою дисципліни є сформувати у здобувачів вищої освіти необхідний професіоналізм діяльності у сфері управління, оволодіти технологією прийняття управлінських рішень в обсязі класифікаційних вимог до фахівця, і також надбання первинного досвіду й освоєння прийомів постановки та вирішення проблем в управлінській діяльності, оформлення теоретико-технологічних і психологічних уявлень про процедуру проблематизації та депроблематизації в управлінні, а також поєднання теоретичних і практичних аспектів вирішення управлінських завдань і проблем та ознайомлення з принциповим проблемним полем управлінської практики.

3. Компетентності

Компетентності здобувачів обумовлені освітньою програмою підготовки здобувачів вищої освіти «Професійна освіта (Технологія виробництва і переробка продуктів сільського господарства)» й передбачають отримання відповідних результатів навчання, використання методів й форм оцінювання. Програмні компетентності включають інтегральні компетентності, загальні компетентності, фахові компетентності.

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні інженерно-педагогічні задачі і проблеми у сфері професійної діяльності з професійної освіти та агроінженерії, а також у процесі досліджень та/або здійснення інновацій, що характеризується невизначеністю умов і вимог агропромислового виробництва.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК1. Самостійно визначатись щодо цілей та задач особистої діяльності.

ЗК2. Організувати особисту діяльність як складову колективної діяльності.

ЗК7. Усвідомлювати взаємозалежність стану зовнішнього середовища і технологічної діяльності, враховувати її під час організації особистої та суспільної діяльності.

ЗК 11. Усвідомлювати роль і значення здорового способу життя для ефективної особистої та суспільної діяльності.

ФКМР 17. Здатність складати плани і методичні програми досліджень роботоздатності с.-г. техніки для виробництва продукції рослинництва.

ФКМР 18. Здатність розробляти технологічні карти вирощування та збирання с.-г. культур.

ФКМР 19. Здатність теоретично обґрунтовувати вибір енергетичних засобів машин та обладнання для комплектування машинних агрегатів, технологічних ліній, комплексів машин.

ФКМР 20. Здатність обґрунтовувати склад машинного парку підприємства.

ФКМР 21. Здатність теоретично обґрунтовувати вибір робочих органів та режимів роботи машин для конкретних технологічних процесів і операцій.

4. Заплановані результати.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен:

знати:

- механізми дії законів управління об'єктів ухвалення рішень;
- принципи і методи управління та праці, які використовуються тими, хто приймає рішення;
- систему діяльності осіб, які приймають рішення їхній апарат при розробці і реалізації управлінських і функціональних рішень;
- зміст і послідовність дії осіб, яку приймають рішення, за різних обставин та їх обґрунтування;

вміти:

- творчо застосовувати знання теорії і практики прийняття управлінських рішень і процесі виконання функціональних обов'язків;
- використовувати методи і засоби розробки, обґрунтування, прийняття і реалізації управлінських рішень;
- приймати управлінські рішення в організації;
- використовувати технології, що розвивають здібності до прийняття рішень.

Програмні результати навчання:

ПРН 31. Вміти забезпечувати високу роботоздатність машин, механізмів і технологічного обладнання для механізації рослинництва, теоретично обґрунтовувати вибір енергетичних засобів машин та обладнання для комплектування технологічних ліній, комплексів машин.

ПРН 32 Складати плани і методичні програми досліджень роботоздатності с.-г. техніки для виробництва продукції рослинництва, проектувати оснащення виробничих зон і об'єктів для механізації рослинництва.

ПРН 33. Вміти розробляти технологічні карти виробництва с.-г. продукції, розробляти операційні карти на виконання технологічних процесів та операцій, обґрунтовувати склад машинного парку підприємства.

ПРН 34. Вміти розробляти технічні умови, стандарти і технічний опис нових засобів для механізації технологічних процесів, співставляти конструктивні та технологічні рішення машин і їх агрегатів та оцінювати їх технічний рівень.

5. Опис навчальної дисципліни

Опис дисципліни

Всього годин/кредитів за навчальним планом, з них:	90 годин/3,0 кредити
- лекції	6 годин/0,2 кредити
- практичні заняття	6 годин/0,2 кредита

- самостійна робота	78 год./2,6 кредита
---------------------	---------------------

Календарний план*

№ з/п	Найменування тем	Розподіл навчального часу, годин		
		ЛК	ПЗ	СР
	Змістовний модуль 1. Основні положення теорії прийняття рішень			
1	Вступ. Основні положення теорії прийняття рішень. Екологічні та економічні обмеження.	1	1	13
2	Сутність і функції теорії прийняття рішень. Закони управління, що впливають на прийняття управлінських рішень.	1	1	13
	Всього за змістовий модуль:	2	2	26
	Змістовний модуль 2. Методологія прийняття рішень			
5	Поняття управлінських рішень та їх класифікація	1	1	13
6	Загальні поняття про управлінські рішення	1	1	13
7	Методологічні підходи до розробки управлінських рішень	1	1	13
8	Методологічні основи оцінки ефективності прийняття управлінських рішень	1	1	13
	Всього за змістовий модуль:	4	4	52
	Всього:	6	6	78

*Примітка. Проведення видів занять здійснюється відповідно до графіку освітнього процесу

6. Порядок та критерії оцінювання.

Оцінювання здобувачів вищої освіти здійснюється відповідно до Положення про організацію освітнього процесу у Миколаївському національному аграрному університеті, Положення про порядок оцінювання здобувачів вищої освіти у Миколаївському національному аграрному університеті.

Оцінювання результатів навчання здійснюється за відповідними формами організації освітнього процесу, а саме: поточний та підсумковий контроль знань здобувачів вищої освіти. Порядок зарахування пропущених занять, зокрема: у формі усного опитування (при пропусценні лекції) та виконання індивідуального завдання (при пропусценні практичного завдання).

Рейтингова оцінка знань. Відрізняється від традиційної більш широким інтервалом балів, які диференційовані відповідно до складності матеріалу, що контролюється його об'ємом, рівнем самостійності освоєння тощо. Форма підсумкового контролю – екзамен. Здобувачі вищої освіти, що набрали менше 36 балів до заліку не допускаються. До складання екзамен такі здобувачі вищої освіти можуть бути допущені тільки після того, як наберуть необхідну кількість балів. За всі види робіт впродовж семестру (тести, опитування, самостійну роботу, реферати, контрольні роботи тощо) здобувач вищої освіти може отримати від 36 до 60 балів. Оцінювання виконується за бальною методикою ЄКТС. Зарахування пропущених занять здійснюється після їх відпрацювання з НПП за розкладом консультацій.

Поточний і підсумковий контроль знань здобувачів вищої освіти

№	Модуль	Кількість балів	
		min	max
1	Модуль 1	18	30
2	Модуль 2	18	30
	Всього:	36	60
	Екзамен:	24	40
	Всього по дисципліні:	60	100

Підсумковий контроль знань здійснюється шляхом складання екзамену у письмовій формі. До екзамену допускається здобувач вищої освіти, який виконав вчасно захист всіх практичних робіт та набрали не менш 36 балів.

Критерії оцінки відповідей на питання, що виносяться на екзамен, наступні:

- «Відмінно» – відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок;
- «Добре» – в загальному правильна робота з певною кількістю помилок;
- «Задовільно» – непогано, але зі значною кількістю недоліків;
- «Незадовільно» – потрібно попрацювати перед тим, як досягти мінімального критерію.

Загальна шкала оцінювання ECTS за результатами курсу

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

7. Політика курсу

Сучасні глобалізаційні процеси характеризуються суттєвими ознаками транзитивності, які здійснюють відповідний вплив на окремі держави й регіони світу. Суттєвість впливу глобалізаційних процесів доводить постійна потреба адаптуватися до змін, які відбуваються у політичному, економічному, соціальному, екологічному просторі.

Політика курсу визначається системою вимог, які пред'являються до здобувача вищої освіти при вивченні дисципліни та ґрунтується на засадах академічної доброчесності. Дотримуватися етики поведінки, яка прописана у Кодексі академічної доброчесності у Миколаївському національному аграрному універ-

ситеті. Пропущені заняття відпрацьовувати відповідно затвердженого графіку консультацій. Академічна недоброчесність є несумісною з принципами викладання курсу. Основні принципи проведення занять:

- відкритість до нових та неординарних ідей, толерантність, доброзичлива партнерська атмосфера взаєморозуміння та творчого розвитку;
- усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін;
- різні моделі роботи на заняттях, у тому числі робота над вирішенням завдань дає можливість здобувачам вищої освіти якнайширше розкрити свій власний потенціал, навчитись довіряти своїм партнерам, розвинути навички інтелектуальної роботи в команді;
- курс передбачає інтенсивне використання мобільних технологій навчання, що дає можливість здобувачам вищої освіти та викладачеві спілкуватись один з одним у будь-який зручний для них час, а для здобувачів вищої освіти, які відсутні на заняттях, отримати необхідну навчальну інформацію та представити виконані завдання;
- протягом усього курсу активно розвиваються автономні навички здобувачів вищої освіти, які можуть підготувати додаткову інформацію за темою, що не увійшла до переліку тем практичних занять змістових модулів та виступити з презентацією чи інформуванням додатково.

Самостійна робота здобувача сприяє поглибленню професійних знань, проведення поглиблених досліджень за тематикою навчального курсу. Вагомим для розуміння процесів є творчий підхід, який здобувач може реалізувати обравши тематику, яка відображає можливі загрози й гарантування безпеки держави, регіону, галузі, суспільства, особистості (захист прав і свобод). Основною метою проведення поглиблених досліджень є формування практичних навичок, вміння аналізувати процеси та явища, обґрунтовувати можливі рішення, робити висновки та узагальнювати практичні напрями нейтралізації загроз на різних рівнях (від глобального до локального).

Здобувач повинен працювати системно, використовувати аналітичні здібності, вміти працювати з великим масивом інформації, перевіряти достовірність вхідної інформації, проводити дослідження, узагальнювати результати, доводити дієвість власних висновків, обґрунтовувати практичну значимість й можливості використання у практичній діяльності.

8. Інформаційні джерела.

8.1 Базова література

1. Теорія прийняття рішень [текст] підручник. / За заг. ред. Бутка М. П. [М. П. Бутко, І. М. Бутко, В. П. Машенко та ін.] – Київ : «Центр учбової літератури», 2015. – 360 с.
2. Приймак В.М. Прийняття управлінських рішень. Київ: Атака. – 2008. – 235 с.
3. Кушлик-Дивульська О.І., Кушлик Б.Р. Основи теорії прийняття рішень. – Київ: НТУУ «КПІ», 2014. – 94с.

4. Катренко А.В. Теорія прийняття рішень. Підручник/ А.В. Катренко, В.В. Пасічник, В.П. Пасько. – К.: ВНУ, 2009. – 448с.
5. Петруня Ю.Є. Прийняття управлінських рішень: Навчальний посібник. / Ю.Є. Петруня, В.Б. Говоруха, Б.В. Літовченко та ін.: За ред. Ю.Є. Петруні. – К.:ЦУЛ, 2011.– 216 с.

8.2.Допоміжна

1. Василенко В.О. Стратегічне управління: Навчальний посібник. / В.О.Василенко. – К.:ЦУЛ, 2003. – 396с.
2. Кіндрацька Г.І. Стратегічний менеджмент.: Навчальний посібник. / Г.І.Кіндрацька. – К.: Знання, 2006. – 366с.
3. Кузьмін О.Є. Основи менеджменту: Підручник. / О.Є. Кузьмін, О.Г.Мельник. – К.: Академвидав, 2007. – 462с.
4. Стадник В.В. Менеджмент: Підручник. / В.В. Стадник, М.А. Йохна. – Київ:Академвидав, 2007.– 472с.
5. Теорія прийняття рішень: підручник / А. В. Катренко, В. В. Пасічник, В.П. Пасько. – К.: ВНУ, 2009. – 447 с.
6. Гевко І. Б. Методи прийняття управлінських рішень: Підручник. / І. Б.Гевко. – К.: Кондор, 2009. – 187 с.
7. Волошин, О. Ф. Моделі та методи прийняття рішень : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. /О. Ф. Волошин, С. О. Мащенко. - 2-ге вид., перероб. та допов. - К. : Видавничополіграфічний центр "Київський університет". - 2010. - 336 с.
8. Нестеренко О.В. Інтелектуальні системи підтримки прийняття рішень: навч. посібн./ О.В. Нестеренко, О.І. Савенков, О.О. Фаловський. За ред. П.І. Бідюка. - Київ: Національна академія управління. - 2016. - 188 с.
9. Navrysh, V., Kalinichenko, A.; Brzozowska, A.; Stebila, J. Agricultural Residue Management for Sustainable Power Generation: The Poland Case Study. *Appl. Sci.* **2021**, *11*, 5907. <https://doi.org/10.3390/app11135907>.

8.3 Інформаційні ресурси

Матеріали з навчальної дисципліни узагальнено у освітній платформі Moodle за посиланням — <https://moodle.mnau.edu.ua/course/view.php?id=345>.

Бібліотека Миколаївського національного аграрного університету за посиланням — <https://lib.mnau.edu.ua/>.

Репозитарій Миколаївського національного аграрного університету за посиланням — <http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/>.

9. Інтеграція здобувачів вищої освіти з особливими освітніми потребами

Для навчання, професійної підготовки або перепідготовки осіб з особливими освітніми потребами застосовуються види та форми здобуття освіти, що враховують їхні потреби та індивідуальні можливості. В університеті є пандус, кнопка виклику, а також особа, яка безпосередньо забезпечує інтеграцію здобувачів вищої освіти з особливими освітніми потребами. Для здобувачів вищої освіти із особливими освітніми потребами забезпечується доступність навчан-

ня, у т.ч. за допомогою системи Moodle
(<https://moodle.mnau.edu.ua/course/view.php?id=345>).

10. Доступ до матеріалів навчання

Робоча програма дисципліни, її силабус та навчально-методичний комплекс дисципліни з необхідним його наповненням розташовано на офіційних ресурсах Миколаївського національного аграрного університету.

Силабус навчальної дисципліни розроблено:
д-р екон. наук, професор

В.І. Гавриш